

Bostad först

Housing First är metoden där hemlösa först av allt får hjälp med en bostad. Den innebär ett skifte i synen på människor: att de är kompetenta att själva bedöma vilka behov de har.

Många av Sam Tsemberis klienter inom psykiatrin i 1980-talets New York åkte in och ut mellan kliniken och gatan. De hade mångbottnade svårigheter, förutom psykiska besvär också missbruk, hemlöshet och ofta en historia av att vara hospitaliserade.

Han är psykolog och arbetade i ett team med uppsökande verksamhet vid Bellevue psykiatriska sjukhus i New York, USA:s äldsta sjukhus med anor från 1736. Arbetat förändrades efterhand, människorna han brukade träffa på sjukhuset fanns också ute på gatan.

Sam Tsemberis säger att eländet började kring 1980 när Ronald Reagan med sin ekonomiska politik minskade skatterna för rika, drog ner på social service och gjorde det svårare att bygga bostäder som folk hade råd med.

– Många sa att det kommer att leda till en katastrof – och de fick rätt. Tillvaron var grym för människor som var hemlösa.

Han och hans kollegor försökte på alla sätt att hjälpa klienterna, genom behandling, genom att ställa krav, men det hjälpte inte.

– Vi försökte få människor att ändra sig men det gick inte. Hur många gånger kan du pröva samma sak och misslyckas? Vi kunde inte få människorna från gatan, de kom alltid tillbaka dit. Det var den frustrationen som gjorde att vi insåg att det är fel på systemet, vi måste göra något annorlunda.

De bestämde sig för att pröva psykiatrisk rehabilitering med klienten i centrum. Göra de hemlösa till experter, fråga dem vad de innerst inne ville.

– Vårt jobb skulle vara att hjälpa dem och möta de mål de

hade, om det så handlade om att få en kopp kaffe och en smörgås, att få träffa sin familj eller lägga in sig på kliniken.

Teamet hade inte väntade sig att så många skulle önska sig ett eget ställe att bo på. Det var inte lätt, men sagt är sagt, de fick lov fundera ut ett sätt att hitta bostäder.

Sam Tsemberis kunde inte övertyga kliniken om att inleda ett bostadsprojekt så han lämnade sitt jobb och startade 1992 organisationen Pathways to Housing vilket gjorde det möjligt att söka pengar från fonder.

Han skapade programmet Housing First där klienterna så långt möjligt fick önska och sätta villkoren för sitt boende. Organisationen hyrde lägenheter från privata värdar, billiga men inte dåliga utan noggrant inspekterade.

– Folk fick sitt eget ställe och vi gjorde en överenskommelse om att personalen fick komma på besök. Många var glada över besöken, de hade ingen familj och hade mycket som de behövde hjälp med.

Efter att hemlösheten lösts kunde teamet ta itu med andra problem: missbruk, den mentala hälsan eller att skaffa ett jobb.

– Bostaden är viktigt men den är bara en liten del av programmet. Det handlar om socialt arbete, behandling och återhämtning.

Jag undrar hur i all sin dar de lyckas hitta bostäder i denna bostadsbristens tid?

– Det är sant att det inte finns tillräcklig med lägenheter för alla. Men gruppen vi arbetar med är inte stor, det inte är så svårt att hitta en lägenhet åt en person. I en stad som New York står ständigt tusentals lägenheter tomma. Det är svårt – men det är möjligt överallt.

Housing First finns idag i många länder och Sam Tsemberis arbetar huvudsakligen med att föreläsa och utbilda arbetsgrupper runt om i världen. En utmaning är att det är svårt att få personal att jobba på det här sättet, hemma hos

klienter.

– Det här handlar om gammaldags socialt arbete ute på fältet. Folk är ibland drogade eller fulla, det är ett svårt jobb och du måste tycka om det. Många vill hellre sitta bakom skrivbord idag.

Sam Tsemberis menar att Housing First innebär ett skifte i hur man ser på klienter. Tidigare sågs de som personer som behövde personalens expertråd. Som behövde någon som talade om hur de skulle leva sina liv och vilken behandling de skulle följa, eftersom de inte ansågs vara kompetenta att fatta sina egna beslut.

– **Housing First innebär helt motsatt ståndpunkt.** Människor kan missbruka eller ha schizofreni, men det betyder inte att de inte vet vad de vill eller förstår vad som är bra för dem. De har rätten att välja vilken omsorg de vill ha och de ger dem själva ansvaret. Inte doktorn eller socialarbetaren.

– Det är det verkliga skiftet med det här programmet: att klienten är den som styr.

Text & bild: Helena Östlund

Läs mer:

pathwaystohousing.org